

⁶ Питецкий В. В. Оценочные понятия в советском уголовном праве : автореф дис. на соискание уч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.08 "Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право" / В. В. Питецкий. – Свердловск, 1979. – С. 6.

⁷ Астрахан Е. И. Оценочные понятия в советском законодательстве о труде и социальном обеспечении / Е. И. Астрахан // Ученые записки ВНИИСЗ. – М. : Издательство ВНИИСЗ, 1974. – Вып. 30. – С. 38.

⁸ Язык закона / Под. ред. А. С. Пиголкина. – М. : Юридическая литература, 1990. – С. 75; Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений / В. Н. Кудрявцев. – М. : Юридическая литература, 1972. – С. 136.

⁹ Панов Н. И. Оценочные понятия и их применение в уголовном праве / Н. И. Панов // Проблемы социалистической законности : [республ. межвед. науч. сб.]. – 1981. – Вып. 7. – С. 103.

¹⁰ Питецкий В. В. Оценочные понятия в советском уголовном праве : автореф дис. на соискание уч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / В. В. Питецкий. – Свердловск, 1979. – С. 7.

¹¹ Косович В. М. Оціночні поняття як джерело і форма права / В. М. Косович // Вісник Львівського університету : серія юридична. – 2004. – Вип. 40. – С. 53.

¹² Язык закона / Под. ред. А. С. Пиголкина. – М. : Юридическая литература, 1990. – С. 75.

¹³ Жеребкин В. Е. Оценочные понятия права : текст лекций / В. Е. Жеребкин. – Х. : Вища школа, 1976. – С. 14; Ткешелиадзе Г. Т. Судебная практика и уголовный закон / Г. Т. Ткешелиадзе. – Тбилиси : Мецниереба, 1975. – С. 91.

¹⁴ Панов Н. И. Оценочные понятия и их применение в уголовном праве / Н. И. Панов // Проблемы социалистической законности : [республ. межвед. науч. сб.]. – 1981. – Вып. 7. – С. 104.

¹⁵ Кашанина Т. В. Оценочные понятия в советском праве / Т. В. Кашанина // Правоведение. – 1976. – № 1. – С. 25–31; Косович В. М. Оцінювання й оцінки у правовому регулюванні : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.01 / Косович В. М. – Львів, 1996. – 191 с.

¹⁶ Методологія проведення антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів : затверджена Постановою Кабінету міністрів України від 8 грудня 2009 р. № 1346 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

Резюме

У статті проаналізовано основні правові ознаки оціночних понять кримінального законодавства України та визначено шляхи вирішення низки дискусійних в цій сфері питань. Запропоновано авторське визначення оціночних понять кримінального законодавства.

Ключові слова: оціночні поняття, кримінальне законодавство, ознаки, кримінально-правова кваліфікація, оцінка.

Резюме

В статье проанализованы основные правовые признаки оценочных понятий в уголовном законодательстве Украины и определены пути решения ряда дискуссионных в данной сфере вопросов. Предложено авторское определение оценочных понятий уголовного законодательства.

Ключевые слова: оценочные понятия, уголовное законодательство, признаки, уголовно-правовая квалификация, оценка.

Summary

In the article analyzed basic features of the estimating concepts in criminal legislation of Ukraine and the ways of solving a number of controversial issues in this area. The author's definition of estimating concepts in criminal legislation is offered.

Key words: estimating concepts, criminal legislation, features, criminal-legal qualification, estimate.

Отримано 6.03.2012

Р. В. МАНГУР

Роберт Васильович Мангур, аспірант Київського університету права НАН України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ПРОПОЗИЦІЇ ТА ДАВАННЯ ХАБАРА

Боротьба з хабарництвом в Україні є одним із найбільш пріоритетних напрямів розвитку кримінальної політики. Це зумовлено тим, що в нашій країні хабарництво міцно вкорінилось і набуло величезного масштабу, про що свідчить світовий рейтинг країн за рівнем корупції за 2010 р., опублікований глобальною антикорупційною неурядовою організацією Transparency International. Згідно рейтингу Україна посіла 134 місце серед 178 країн світу, і знаходиться між країнами Африки Того та Зімбабве¹. За даними досліджень цієї ж організації щодо рівня сприйняття корупції у світі за 2011 рік (Corruption Perceptions Index 2011) Україна взагалі займає 152 місце та ділить його із Таджикистаном². Хабарництво є одним з поширених і небезпеч-

них проявів корупції та належить до найбільш латентних злочинів. У практичній діяльності органів дізнання і слідства викликає складність не лише виявлення і припинення цього злочину, але і його кваліфікації³. Актуальність визначення предмету пропозиції та давання хабара полягає в тому, що особливу складність у ряді випадків кваліфікації даних злочинів представляє встановлення предмета хабара.

Проблеми протидії та боротьби з хабарництвом ґрунтовно досліджували у своїх працях вітчизняні науковці. Серед них свій внесок у розробку даної проблеми у галузі кримінального права зробили О. М. Костенко, О. Ф. Бантишев, В. О. Навроцький, М. І. Мельник, М. І. Хавронюк, Д. Г. Михайленко, Ф. В. Шиманський, О. О. Кваша, С. В. Невмержицький, О. Г. Кальман, А. В. Савченко та інші. Однак при цьому недостатньо уваги приділялось саме визначенню предмету давання та пропозиції хабара. Пропозицію хабара визначено як окремий злочин лише з прийняттям Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07 квітня 2011 року, що набрав чинності з 01 липня 2011 року. Метою нашої статті є характеристика предмету пропозиції та давання хабара.

Навіть з прийняттям вищезазначеного Закону, законодавчо не дано визначення поняттю «хабар». Це ускладнює процес розкриття таких злочинів як одержання хабара, пропозиція хабара, давання хабара та провокація хабара. Адаже в практичній діяльності працівникам правоохоронних органів доводиться користуватися науковим тлумаченням поняття хабар, що ускладнює кваліфікацію даних злочинів. У такій ситуації хабар можна інкримінувати там, де його немає. В результаті до кримінальної відповідальності може бути притягнута невинна особа. А враховуючи, що дані злочини (окрім провокації хабара) за наявності кваліфікуючих ознак належать до тяжких, і передбачають покарання у вигляді позбавлення волі до 12 років, такі помилки можуть призвести до негативних наслідків. І, відповідно, навпаки, винна особа може уникнути справедливого покарання.

Як відомо, законодавець не дає визначення ні пропозиції хабара, ні даванню хабара. Для розкриття поняття цих злочинів необхідно звернутися до диспозиції ст. 368 Кримінального кодексу України – одержання хабара. Той факт, що ознаки які характеризують пропозицію та давання хабара слід шукати в статті, яка описує одержання хабара, пояснюється прийомом законодавчої техніки. Немає ніякої необхідності, по суті, дублювати ті ж ознаки хабарництва, бо «мова закону повинна відрізнятися лаконізмом, здатністю охоплювати відповідним формулюванням повторювані, типові ситуації»⁴.

Давання хабара можна визначити як передачу службовій особі особисто або через посередників у будь-якому вигляді хабар за виконання або невиконання в інтересах особи, яка дає хабар, чи в інтересах третьої особи, певного службового діяння. Пропозицією хабара ж буде підтверджене словесно або в інший спосіб бажання та готовність хабародавця вчинити ті самі дії. Відповідальність в даному випадку настає лише за умови, що службова особа одержала пропозицію хабара або хабар за виконання чи невиконання таких дій, які вона могла або повинна була виконати з використанням наданої їй влади, покладених на неї організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або таких, які вона не уповноважена була вчинювати, але до вчинення яких іншими службовими особами могла вжити заходів завдяки своєму службовому становищу (абз. 1 п. 2 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 року «Про судову практику у справах про хабарництво») ⁵.

Детального розгляду вимагає предмет хабара. У хабарництві предмет хабара знаходиться поза об'єктом посягання – вони лежать у різних площинах. Що стосується юридичної природи предмета хабара, то з цього питання існують різні думки.

Труднощі на практиці і різноплановість висловлюваних в юридичній літературі точок зору з приводу характеристики предмета хабара призводили до розмитості цього поняття. А тим часом ця ознака складу злочину є початковим моментом при встановленні об'єкту злочину і кваліфікації діяння.

В. Даль під «хабаром» (рос. «взятка») розуміє побори, приношення, дарунки, гостинці, принесення, могорич, плата або подарунок посадовій особі, з метою запобігання незручностей, або підкуп його на незаконну справу⁶.

Поняття хабара як блага «в будь-якому вигляді» було відомо в радянському кримінальному праві з 1921 року. Вперше так предмет хабара визначив Декрет РНК РРФСР «О борьбе со взяточничеством»⁷. Аналогічно було закріплено поняття хабара в ст. 168 Кримінального кодексу України від 28 грудня 1960 року⁸. Таке досить широке формулювання послужило приводом до того, що деякі автори розуміли під предметом хабара будь-яке благо, в тому числі і нематеріального характеру. Так, в 1925 р. А. Пріградов-Кудрін вважав, що посадова особа в якості хабара може використовувати статевий зв'язок з жінкою. Жінка ж, що вступила в такий зв'язок заради задоволення своїх інтересів, є хабародавцем⁹.

При буквальному тлумаченні положення ст. 368 КК, можна зробити висновок, що предметом хабара може бути все (будь-що), чим підкуповується службова особа. Але, незважаючи на це, практика йде шляхом обмеження кола предметів хабара. Так, у п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. «Про судову практику у справах про хабарництво»¹⁰ зазначено, що оскільки одержання хабара є корисливим злочином, його предмет має виключно майновий характер. Такої ж позиції в своїх дослідженнях дотримується переважна більшість науковців. Варто зазначити, що уявлення про хабар як про предмет виключно майнового характеру виникло і підтримується досить давно. Так, наприклад ще в далекому 1928 р. в одній зі своїх праць А. Я. Естрін підкреслював саме майновий характер хабара¹¹.

Давання хабара, а відтак і пропозиція хабара, законодавцем та більшістю науковців, визнаються корисливими злочинами. Якщо визнати ці діяння некорисливим, то фактична суспільна небезпека такого хабар-

ництва не відповідатиме тим санкціям, які встановлені у ст. 369 КК України, розміється коло діянь, що підпадають під дію цієї статті, що передбачає відповідальність за хабарництво. Неприпустимо, щоб злочинними визнавалися діяння, які не становлять реальної суспільної небезпеки. Слід підкреслити, що при такому підході ускладниться процес доказування у справах про пропозицію та давання хабара, оскільки очевидно, що довести сам факт і визначити момент давання особою хабара, а тим більше пропозиції хабара, у вигляді вигоди немайнового характеру є вкрай проблематичним. Практично безспірним у науковій літературі є положення, за яким одним із факторів, які обов'язково враховуються при встановленні кримінально-правової заборони того чи іншого діяння, є реальна можливість впливу на таке діяння кримінально-правовими засобами, кримінальний закон може бути функціональним і ефективним лише тоді, коли всі передбачені нормою ознаки складу злочину нормально доказові¹².

На сьогодні в сучасній науці кримінального права переважає думка, згідно з якою хабар – це майнова вигода. Така вигода обов'язково повинна мати матеріальний характер, тобто певний грошовий вираз. Все те, що не можна виразити у вартісному еквіваленті, предметом хабара бути не може. У зв'язку з цим поширення терміна «хабар» ще й на блага немайнового характеру є недоцільним.

Пропозиція, давання та одержання хабара є корисливими діяннями, оскільки специфічна його суспільна небезпека полягає в тому, що передача хабара є найбільш дієвим, ефективним, безвідмовним шляхом до досягнення порушення службовою особою встановленого законом порядку здійснення її повноважень. Виходячи із того, що службова особа, яка приймає хабар, керується корисливим мотивом, необхідно констатувати, що саме хабар повинен забезпечувати ці корисливі потреби, а це досягається тільки завдяки його майновому характеру.

Підтримуючи пропозицію О. О. Дудорова, М. І. Мельника, А. Я. Светлова, потрібно звернути увагу на необхідність зміни формулювання, що використовується законодавцем в КК України для окреслення обсягу предмета хабара – «у будь-якому вигляді». Як можливий варіант, М. І. Мельник пропонує закріпити в КК України норму, відповідно до якої хабаром могли б бути тільки предмети майнового характеру¹³.

Необхідно зазначити, що в російському законодавстві, як і в більшості пострадянських країн, законодавець вже ввів таке уточнення до кримінального кодексу. Так, згідно ст. 290 КК РФ хабар може бути у вигляді грошей, цінних паперів, іншого майна чи вигод майнового характеру¹⁴.

Не можна погодитись з авторами, які вважають, що хабарництво припускає безпосереднє одержання майнової вигоди хабароодержувачем саме від предмету хабара¹⁵. Слід підтримати тих вчених, які більш широко тлумачать предмет хабара, а саме – як блага, які передає винна особа та які не втрачають майнового характеру в кінцевому рахунку, тобто можуть приносити майнову вигоду в подальшому. Це, зокрема, може бути надання вигідної роботи, видачу в якості хабара фіктивних дипломів тощо. Навіть враховуючи те, що майнова вигода в таких випадках не є безумовною, адже службова особа може її й не отримати, передача такого роду предметів в остаточному підсумку переслідує корисливу мету і може принести майнову вигоду, тому вірним є саме таке тлумачення предмету хабара.

Специфічною ознакою предмету давання хабара є його розмір¹⁶. Відповідно до чинного законодавства, розмір незаконної винагороди не впливає на кваліфікацію дій того, хто пропонує або дає хабар. Іншими словами, якого б розміру не був хабар – одна гривня чи один мільйон гривень – дії хабародавця все одно будуть кваліфіковані за відповідною частиною ст. 369 КК України. Головне, за що він пропонується або дається. Якщо такі грошові суми пропонуються або даються службовій особі за виконання дій з використанням своїх службових повноважень в інтересах того, хто ці кошти пропонує або дає, то формально вони є хабарем.

Також необхідно визначити, що не є даванням хабара передання службовій особі сувенірів і подарунків при проведенні протокольних і інших офіційних заходів або подарунків з нагоди дня народження і свят, якщо вони були вручені службовій особі без якої-небудь обумовленості винагороди відповідними діями із служби. Якщо ж буде встановлено, що під виглядом подарунка передавався хабар за використання посадовцем своїх службових повноважень в інтересах особи, що вручила подарунок, то скоєне кваліфікується як хабарництво незалежно від вартості предмету хабара. Таким чином, необхідно розмежовувати дарування і хабар, що на практиці буває досить проблематично.

Потрібно зауважити, що для того, щоб віднести певну річ до предмету пропозиції або давання хабара, достатньо, щоб вона становила цінність для особи, яка її одержує; тобто не є обов'язковим, щоб річ, яка пропонується або передається як хабар, мала вартість, виражену у грошовому еквіваленті, або її можна було реалізувати¹⁷.

Важливим при дослідженні предмету хабара є питання можливості віднести до предмету хабара майно, яке передане не у власність службовій особі, а в тимчасове користування. Для цього потрібно чітко визначити, чи усвідомлює таку можливість службова особа, і взагалі чи можливо за її бажанням отримати майнову вигоду від такого тимчасового користування предметом. Якщо така можливість існує і службова особа це усвідомлює, то предмет хабара в наявності.

Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. «Про судову практику у справах про хабарництво»¹⁸ в п. 4 предметом хабара визначає майно (гроші, цінності та інші речі), право на нього (документи, які надають право отримати майно, користуватися ним або вимагати виконання зобов'язань тощо), будь-які дії майнового характеру (передача майнових вигод, відмова від них, відмова від прав на майно, безоплатне надання послуг, санаторних чи туристичних путівок, проведення будівельних або ремонтних робіт тощо). Зрозуміло, що Верховний Суд України, розкриваючи кожну з категорій предметів хабара, дає приблиз-

ний невичерпний перелік її форм. Тому суд у кожному конкретному випадку повинен оцінювати, чи має переданий службовій особі предмет майновий характер. У світлі викладеного, логічною є вказівка Пленуму Верховного Суду України на те, що послуги, пільги, переваги, які не мають майнового характеру, не можуть визнаватися предметом хабара. Необхідно зазначити, що у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» № 12 від 07.10.1994 р.¹⁹ до послуг немайнового характеру було віднесено інтимний зв'язок, вступ у який однозначно не визнавався предметом хабара. Цього не простежується у чинній Постанові, яка, незважаючи на важливість цього питання, взагалі обходить його стороною. У науковій літературі також відсутній єдиний підхід до вирішення зазначеної проблеми. Ряд авторів висловлюється проти визнання сексуальної послуги предметом хабара²⁰. Н. Д. Дурманов, зокрема, писав, що притягнення до відповідальності жінки, яка вступила в статевий зв'язок, за давання хабара є абсурдним²¹.

Судова та слідча практика Німеччини вступ у статевий зв'язок, задоволення інших сексуальних бажань та навіть поцілунок визнає предметом хабара²². Вітчизняні науковці висловлюють думку, що предметом хабара така «послуга» бути не може, оскільки в нормальних людських стосунках вступ у статевий зв'язок не підлягає будь-якій оплаті, тобто відсутність його майнового характеру є очевидною. Необхідно зазначити, що в сучасних умовах поряд із загальноприйнятими відносинами між людьми існує і таке явище як проституція, яка надала сексуальним стосункам майнового характеру, оскільки вони у цьому випадку підлягають оплаті. Саме тому пропозиція або надання сексуальних послуг особами, що зазвичай підлягають оплаті, службовій особі за визначену його поведінку, про що знає споживач цієї послуги, потрібно кваліфікувати саме як пропозицію або давання хабара. Сформульоване вище правило повинно поширюватися не тільки на сексуальні послуги, а й на інші схожі з ними послуги, які зазвичай не підлягають оплаті, але за визначених обставин оплачуються, тобто мають матеріальну складову.

Відповідно до п. 7 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. «Про судову практику у справах про хабарництво»²³ давання як хабара предметів, збут і придбання яких є самостійним складом злочину (вогнепальної (крім гладкоствольної мисливської), холодної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, наркотичних засобів, отруйних чи сильнодіючих речовин тощо), утворює сукупність злочинів і кваліфікується за відповідною частиною ст. 369 і тією статтею КК України, яка передбачає відповідальність за збут або придбання цих предметів. Дане положення Постанови дозволяє класифікувати предмети, що можуть бути предметом хабара, за критерієм обмеженості їх обігу на предмети, які знаходяться у вільному обігу, та предмети, обіг яких обмежений чи заборонений²⁴.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження, нами зроблені висновки, що відсутність в законодавстві закріплення поняття «хабара» ускладнює правильну кваліфікацію злочинів, пов'язаних з хабарництвом, зокрема пропозицію та давання хабара; постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. «Про судову практику у справах про хабарництво» потребує невідкладного оновлення; потрібно внести зміни в диспозицію ч. 1 ст. 368 КК України та закріпити в ній, що хабарем можуть бути не тільки предмети майнового характеру, а й послуги, які зазвичай не підлягають оплаті, але за визначених обставин оплачуються, тобто мають матеріальну складову.

У подальшому отримані висновки сприятимуть вдосконаленню відповідальності за хабарництво в Україні та кваліфікації злочинів, пов'язаних з хабарництвом.

¹ Transparency International Annual Report 2010 : [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.transparency.org/publications/publications/annual_reports/annual_report_2010.

² Corruption Perceptions Index 2011 : [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/#CountryResults>.

³ Давиденко В. Обставини, що підлягають з'ясуванню та особливості порушення кримінальних справ про хабарництво // Валерій Давиденко // Вісник прокуратури. – 2009. – № 9 (99). – С. 53–58.

⁴ Наумов А. В. Диспозиция уголовного закона и квалификация преступлений / А. В. Наумов // Советская юстиция. – 1986. – №. 3. – С. 4.

⁵ Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. // Юридичний вісник. – 2002. – № 28 (368). – С. 21.

⁶ Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: В 4 т. / Даль В. И. – М.: Русский язык, 1989. – Т. 1. – 1989. – С. 197.

⁷ Ленин В. И. Полное собрание сочинений (5 издание): В 55 т. / В. И. Ленин. – М.: Издательство политической литературы, 1967. Том 44 (Июнь 1921 – март 1922). – 1970. – С. 174.

⁸ Кримінальний кодекс України від 28.12.1960 року: [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – С. 14. – Режим доступу до журналу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2001-05>.

⁹ Пригородов-Кудрин А. Нематериальные выгоды и взяточничество / А. Пригородов-Кудрин // Право и жизнь. – М., 1925. – № 7–8. – С. 94–95.

¹⁰ Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. // Юридичний вісник. – 2002. – № 28 (368). – С. 21.

¹¹ Эстрин А. Я. Должностные преступления / А. Я. Эстрин. – Российская ассоциация НИИ общественных наук (РАНИОН), Институт советского права. – М.: Юридическое издательство НКЮ РСФСР, 1928. – С. 61.

¹² Балобанова Д. О. Теорія криміналізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Д. О. Балобанова. – О., 2007. – С. 9.

¹³ Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства / М. І. Мельник. – К. : Парламентське видання, 2000. – С. 80.

¹⁴ Уголовный кодекс Российской Федерации (принят Государственной Думой 24.05.1996 г., одобрен Советом Федерации 05.06.1996 г.) // Ведомости Федерального Собрания Российской Федерации – 1996. – № 18. – С. 792.

¹⁵ Лопашенко Н. А. Взятничество: проблемы квалификации // Правоведение. – 2001. – № 6. – С. 105–116.

¹⁶ Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства / Михайло Іванович Мельник. – К.: Парламентське видання, 2000. – С. 167.

¹⁷ Квициния А. К. Должностные преступления. – М. : Российское право, 1992. – С. 131.

¹⁸ Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. // Юридичний вісник. – 2002. – № 28 (368). – С. 21.

¹⁹ Про судову практику в справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 07.10.1994 р. : [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1077.998.0>.

²⁰ Шиманський Ф. В. Хабарництво: кримінально-правовий аналіз одержання, давання і провокації хабара / Ф. В. Шиманський – О.: Фенікс, 2004. – С. 25.

²¹ Дурманов Н. Д. Уголовная ответственность за взяточничество по действующему советскому законодательству // Проблемы социалистического права. – М.: Юридическое издательство НКЮ Союза ССР, 1937. – С. 20–47.

²² Korruption im öffentlichen Dienst: ein Überblick / H. R. Clausen, G. Herbig, U. Müller, W. Schauensteiner / Hrsg. v. H. R. Clausen. – Berlin – Bonn – München: Heymann, 1995. – S. 111.

²³ Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. // Юридичний вісник. – 2002. – № 28 (368). – С. 21.

²⁴ Орбець К. М. Об'єкт злочину (традиції, альтернативи і сучасність) // Митна справа. – 2006. – № 2. – С. 67–75.

Резюме

Розглянуто різні підходи до визначення предмету злочину, передбаченого ст. 369 КК України «Пропозиція та давання хабара» через дослідження поняття предмету хабара. Обґрунтовується необхідність законодавчого встановлення мінімального розміру хабара, зміни формулювання, що використовується законодавцем у КК України для окреслення обсягу предмета хабара – «у будь-якому вигляді», враховуючи іноземний позитивний досвід у даних питаннях.

Ключові слова: хабар, давання хабара, пропозиція хабара, предмет хабара.

Резюме

Рассмотрены различные подходы к определению предмета преступления, предусмотренного ст. 369 УК Украины «Предложение и дача взятки» через исследование понятия предмета взятки. Обосновывается необходимость законодательного установления минимального размера взятки, изменения формулирования, используемого законодателем в УК Украины для обозначения объема предмета взятки – «в любой форме», учитывая иностранный положительный опыт в данных вопросах.

Ключевые слова: взятка, дача взятки, предложение взятки, предмет взятки.

Резюме

This item is considers various ways to define the crime subject provisioned with 369 Article of Criminal code of Ukraine «Bribe offer and bribe giving» through bribe subject research. Also, it substantiates the necessity of legislative introduction for minimal bribe seize used within Criminal Code to determine the seize of “in any form” bribe subject, considering positive foreign experience in these questions.

Key words: bribe, bribery, bribe bribe offer, bribe subject.

Отримано 31.01.2012

В. Л. МЕЛЬНИЧЕНКО

**Віктор Леонідович Мельниченко, здобувач ВНЗ
«Національна академія управління»**

ВИКОНАВЕЦЬ ЗЛОЧИНУ ПРОВЕДЕННЯ ВИБУХОВИХ РОБІТ З ПОРУШЕННЯМ ОХОРОНИ РИБНИХ ЗАПАСІВ

Питання, що стосуються виконавця злочину проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів має важливе значення для теорії кримінального права та для кваліфікації діяння, передбаченого ст. 250 КК України, а отже потребує подальшого дослідження.

Проблема виконавця вчинення злочину, передбаченого ст. 250 КК України, досліджувалася фрагментарно С. Б. Гавришом, З. Г. Корчевою, Ю. С. Шемшученком, В. К. Матвійчуком та ін. Проте до цього часу це питання не підлягало комплексному дослідженню.